Analyysi

Aiempaa kalliimpi arki ja korkeammat korot ajoivat monet velkaantuneet ahtaammalle

Rahoitusvakaus, Korot | 20.05.2026 |

Johanna Honkanen, Hanna Putkuri, Ville Voutilainen

KIRJOITTAJAT

Johanna Honkanen
Vanhempi datatiede-ekonomisti

Hanna Putkuri
Neuvonantaja

Ville Voutilainen
Vanhempi datatiede-ekonomisti

Monet joutuivat taloudessaan aiempaa tiukemmalle, kun inflaatio kiihtyi ja korot nousivat 2020-luvun ensimmäisinä vuosina. Kotitalouksien taloudellinen liikkumavara kapeni, kun välttämättömät menot kasvoivat enemmän kuin tulot. Korkojen ja muiden elinkustannusten samanaikainen nousu iski erityisesti niihin, joilla oli runsaasti velkaa suhteessa tuloihin. Kotitaloudet ovat silti suoriutuneet lainoistaan enimmäkseen hyvin. Luotonottajien hyvästä riskinkestävyydestä tulee pitää kiinni jatkossakin.

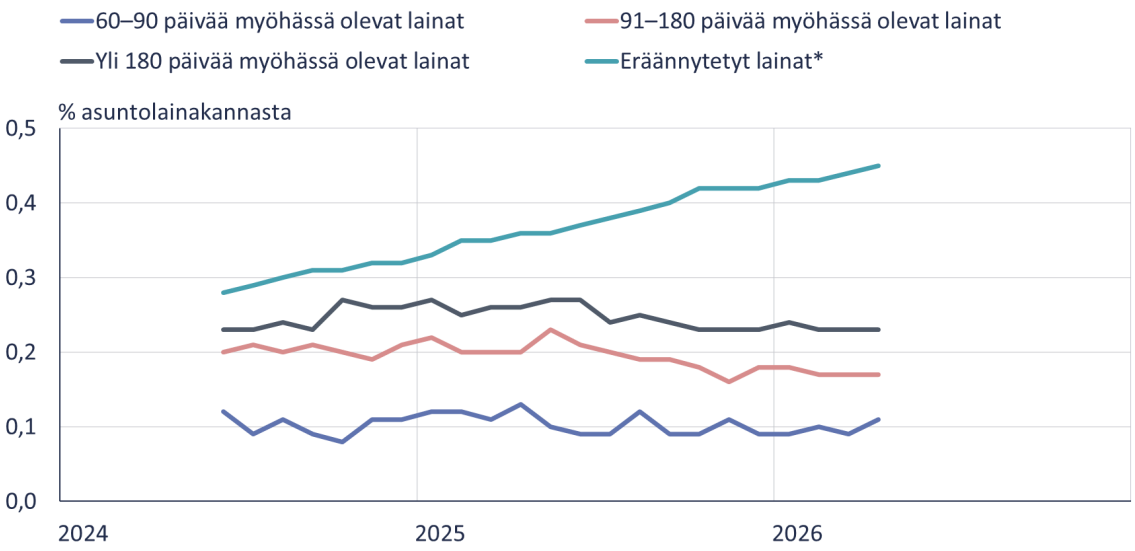
Kotitaloudet ovat suoriutuneet lainoistaan enimmäkseen hyvin

Kotitalouksien taloudellinen toimintaympäristö on vaikeutunut 2020-luvulla. Hyödykkeiden ja palveluiden nopea kallistuminen ja korkojen jyrkkä nousu vuosina 2022–2023 heikensivät kotitalouksien ostovoimaa ja kasvattivat velanhoitomenoja ja muita säännöllisiä kuluja. Erityisesti Suomessa korkojen nousun vaikutukset ovat olleet tuntuvia verrattuna hyvin alhaisten korkojen aikaan, koska valtaosa lainoista sidotaan euriborkorkoihin. Tällöin lainan korko muuttuu vähintään kerran vuodessa markkinakoron perusteella. Se tekee sekä lainanhoitomenoista että uudesta lainanotosta herkkiä korkotason muutoksille.

Kotitaloudet ja etenkin asuntovelalliset ovat kestäneet lainoihinsa liittyvän korkoriskin siltä kannalta hyvin, että suurin osa lainoista on edelleen kyetty hoitamaan sovitusti.[1] Tilapäiset ja lyhytkestoisemmat maksuviiveet asuntolainoissa ovat pysyneet vähäisinä (kuvio 1). Sen sijaan vakavammat ja pitkittyneet maksuvaikeudet ovat lisääntyneet kahtena viime vuonna. Tämä näkyy eräännytettyjen asuntolainojen osuuden tasaisena kasvuna. Luotonantaja voi eräännyttää lainan eli vaatia, että velallinen maksaa lainan kokonaan etukäteen takaisin, kun maksuviivästykset ovat pitkäkestoisia ja vakavia.

Kuvio 1.

Asuntovelallisten tilapäiset maksuviiveet vähäisiä, mutta vakavat viivästykset lisääntyneet

* Eräännytetyt lainat on vaadittu maksettaviksi kokonaisuudessaan maksuviivästysten vuoksi.
Lähteet: Positiivinen luottotietorekisteri ja Suomen Pankin laskelmat.
© Suomen Pankki 20.5.2026

Kotitalouksien hoitamattomien lainojen osuus on suurempi kulutusluotoissa kuin asuntolainoissa, mutta kulutusluottoihinkaan liittyvät maksuvaikeudet eivät ole kasvaneet hälyttävästi.[2] Kotitalouksien lainoista ei ole toistaiseksi aiheutunut pankeille merkittäviä arvonalentumis- tai luottotappioita. Tappioita syntyy suhteellisesti enemmän kulutusluotoista ja etenkin vakuudettomista luotoista kuin niistä luotoista, joissa on lainanottajan pankille antama vakuus. Uusia maksuhäiriöitä erilaisista laskuista ja maksuista kirjattiin kuluttajille tammi-maaliskuussa 2026 jokseenkin saman verran kuin vuotta aiemmin, mutta määrä oli pienempi kuin vuosina 2022–2024.

Hintojen ja korkojen nousu vei osan kotitalouksista vaikeuksiin 2020-luvun ensimmäisinä vuosina, kun niiden tulot eivät enää riittäneet välttämättömiin menoihin. Kustannusten nousu vaikuttaa eri kotitalouksiin eri tavoin riippuen niiden taloudellisesta asemasta, kulutustavoista ja velan määrästä. Kotitalouksien veloista suurin osa on keski- ja suurituloisilla, kun taas velattomia kotitalouksia on eniten pienituloisissa. Korkojen nousu osuu siksi enemmän suurituloisiin, kun taas muiden elinkustannusten nousu koettelee suhteellisesti enemmän pienituloisia.[3]

Kotitalouksien nimelliset käytettävissä olevat tulot, kuten palkat ja erilaiset saadut etuudet verojen ja pakollisten sosiaaliturvamaksujen jälkeen, kasvoivat melko ripeästi nopean inflaation aikana. Tulojen kasvu jäi kuitenkin jälkeen elinkustannusten noususta. Toisin sanoen korkojen ja

muiden kustannusten jyrkkä nousu teki kotitalouksien ostovoimaan loven, joka on ollut vasta hiljattain kuroutumassa umpeen.

Kotitalouksilla on taloudessaan liikkumavaraa, jos niille jää tuloja välttämättömien menojen jälkeen

Kotitaloudella on taloudellista liikkumavaraa (englanniksi *financial margin*), jos sille jää käyttöönsä tuloja vielä sen jälkeen, kun se on maksanut kaikkein välttämättömimmät säännölliset menot (ks. tarkemmin *Miten kotitalouden taloudellinen liikkumavara lasketaan?*). Kotitalous voi käyttää nämä käteen jäävät tulot muuhun kulutukseen tai säästämiseen.[4] Riittävä liikkumavara taloudessa on tarpeen, jotta kotitalous pystyy sopeutumaan taloudellisiin takaiskuihin. Jos talous on jo valmiiksi hyvin tiukalla, kotitalouden on vaikea selviytyä yllättävistä menoista tai siitä, jos tulot pienentyvät suunnittelematta.

Tulonmenetyksiä voivat aiheuttaa esimerkiksi lomautukset tai työttömyys. Menoja voivat puolestaan kasvattaa elinkustannusten, kuten ruoan ja energian hintojen, nousu ja velkaantuneilla kotitalouksilla korkojen nousu. Lisäksi henkilökohtaiset tilanteet, kuten sairastuminen tai erilleen muutto, voivat pienentää kotitalouden tuloja ja/tai kasvattaa menoja verrattuna aiempaan.

Tulojen ja välttämättömien menojen välinen taloudellinen liikkumavara ei ota huomioon kotitalouden aiemmin kerryttämiä puskureita, kuten likvidejä, helposti käytettävissä olevia rahoitusvaroja. Näitä ovat esimerkiksi kotitalouksien talletukset käyttelytileillä, sijoitukset osakkeisiin ja osuudet erilaisissa osake- tai korkorahastoissa. Kotitaloudet voivat yleensä lunastaa nämä säästöt ja sijoitukset nopeasti omaan käyttöönsä ja siten ainakin tilapäisesti paikata talouttaan. Sen sijaan kiinteän varallisuuden, kuten asuntojen ja kiinteistöjen, myynti on yleensä selvästi hitaampaa verrattuna erilaisiin rahoitusvaroihin.

ⓘ Miten kotitalouden taloudellinen liikkumavara lasketaan?

Tarkoitamme taloudellisella liikkumavaralla kotitalouden **rahatuloja**, jotka sillä on käytettävissään, kun se on maksanut **välttämättömät säännölliset menot**. Laskelmassamme tällaisia pakollisia menoja ovat todelliset asumismenot, muiden velkojen kuin asumiseen liittyvien lainojen korkomenot ja muut arvioidut välttämättömät

kulutusmenot (ks. tarkemmin jäljempänä).

Laskemme liikkumavaran suuruuden keskimäärin euroina kuukautta kohti.[5] Tarkemmin sanottuna laskemme liikkumavaran ns. **kulutusyksikköä** kohti, jolloin liikkumavarat ovat vertailukelpoisia riippumatta kotitalouden koosta ja rakenteesta. Menetelmä ottaa huomioon esimerkiksi sen, että kahden hengen taloudessa välttämättömät menot eivät yleensä ole kaksinkertaiset yksin asuvaan verrattuna muun muassa yhteisten asumismenojen vuoksi. Lisäksi lapset kuluttavat vähemmän kuin aikuiset.[6]

Laskelmassa käytetyt kotitalouskohtaiset tiedot ovat Tilastokeskuksen tulonjakotilaston aineistosta, ja ne kuvaavat vuosien 2021 ja 2023 tilannetta.[7] Vertaamme liikkumavaroja vuosien 2021 ja 2023 välillä reaalisesti eli käyttämällä vertailussa **kiinteitä, vuoden 2023 kuluttajahintoja**. Tällöin voimme tarkastella sitä, onko liikkumavaran ostovoima muuttunut. Jos liikkumavaran reaalinen raha-arvo pysyy ennallaan, se tarkoittaa sitä, että rahalla voi ostaa saman määrän tuotteita ja palveluita kuin aiemmin.

Laskelmassa kotitalouden **asumiskustannuksia** ovat asuntojen käyttö-, hoito- ja ylläpitomenot. Asunnon hallintamuodon mukaan näitä ovat esimerkiksi asuntojen ja kiinteistöjen hoitovastikkeet, vuokrat, vesi- ja jätemaksut, erilliset energiakulut sekä ylläpitokorjausten kustannukset. Lisäksi **muita asumismenoja** ovat asuntolainojen korot ja lyhennykset sekä taloyhtiölainoista aiheutuvat pääomavastikkeet.

Muista kuin asumiseen liittyvistä lainoista aineistossa ovat kotitalouksien yli 1 700 euron suuruiset kulutusluotot, vapaa-ajanasuntolainat, sijoitusasuntolainat ja muut tulonhankkimislainat sekä tulolähteeseen, kuten maa- ja metsätalouteen ja elinkeinotoimintaan, liittyvät lainat. Laskemme välttämättömiksi menoiksi näistä lainoista aiheutuvat **korkomenot**, mutta aineistossa ei ole tietoa näiden lainojen lyhennyksistä. Aineistossa ei ole tietoja opintolainoista eikä pienistä kulutusluotoista.

Aineistossa ei ole tietoa kotitalouksien **muista välttämättömistä kulutusmenoista**, vaan arvioimme ne kohtuulliseksi arvioidun vähimmäiskulutuksen ja -elintason mukaan. Kuluttajatutkimuskeskus on julkaissut kohtuullisen minimin viitebudjetit erilaisille esimerkkikotitalouksille.[8] Suurella osalla kotitalouksista todelliset kulutusmenot ovat luultavasti tätä suuremmat. Laskelma voi siten yliarvioida etenkin suurituloisten liikkumavaraa.

Liikkumavara pienentyi, kun välttämättömät menot kasvoivat

Tarkastelemme seuraavassa sitä, miten kotitalouksien ja erityisesti velkaantuneiden kotitalouksien tulot riittivät välttämättömin menoihin, kun nopea inflaatio ja korkojen jyrkkä nousu 2020-luvun ensimmäisinä vuosina tekivät arjesta ja lainanhoidosta huomattavasti aiempaa kalliimpaa. Vuonna 2023 kotitalouksista noin 53 prosentilla oli jotakin tulonjakotilaston aineistoon sisältyvää velkaa[9], kun taas 47 % kotitalouksista oli tällä mittarilla velattomia.

Jaamme velkaantuneet kotitaloudet viiteen yhtä suureen ryhmään vähiten velkaantuneista (I) eniten velkaantuneisiin (V). Kussakin velkaryhmässä on siis viidennes (20 %) niistä kotitalouksista, joilla on velkaa. Mittaamme kunkin kotitalouden velkaantuneisuutta sen velka-tulosuhteella eli velan määrällä suhteessa käytettävissä oleviin rahatuloihin (englanniksi *debt-to-income*, *DTI*). Lisäksi tarkastelemme erikseen velattomien kotitalouksien ryhmää, joka on muita ryhmiä suurempi.

Merkittävä osa kotitalouksien velasta on tuloihinsa nähden voimakkaasti velkaantuneilla kotitalouksilla. Eniten velkaantuneiden ryhmällä (V) oli vuoden 2023 lopussa noin 52 % kotitalouksien velasta ja toiseksi eniten velkaantuneilla (IV) noin 27 %. Näiden ryhmien taloudellisella tilanteella on siksi suuri merkitys, kun arvioidaan kotitalouksien luotonotosta ja velkaantumisesta aiheutuvia haavoittuvuuksia ja riskejä taloudelle ja rahoitusjärjestelmälle.

Taulukko 1.

Eniten velkaantuneiden ryhmällä oli vuonna 2023 yli puolet kotitalouksien velasta

Ryhmä	Osuus kotitalouksista	Osuus velkaantuneista	Velka-tulosuhde	Osuus velasta
Velattomat	47 %	–	–	–
I	11 %	20 %	Alle 30 %	2 %
II	11 %	20 %	Yli 30 %	6 %
III	11 %	20 %	Yli 76 %	13 %
IV	11 %	20 %	Yli 155 %	27 %
V	11 %	20 %	Yli 280 %	52 %

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Eniten velkaantuneiden ryhmällä oli vuonna 2023 yli puolet kotitalouksien velasta
Osuudet eivät välttämättä summaudu 100 prosenttiin pyöristysten vuoksi.

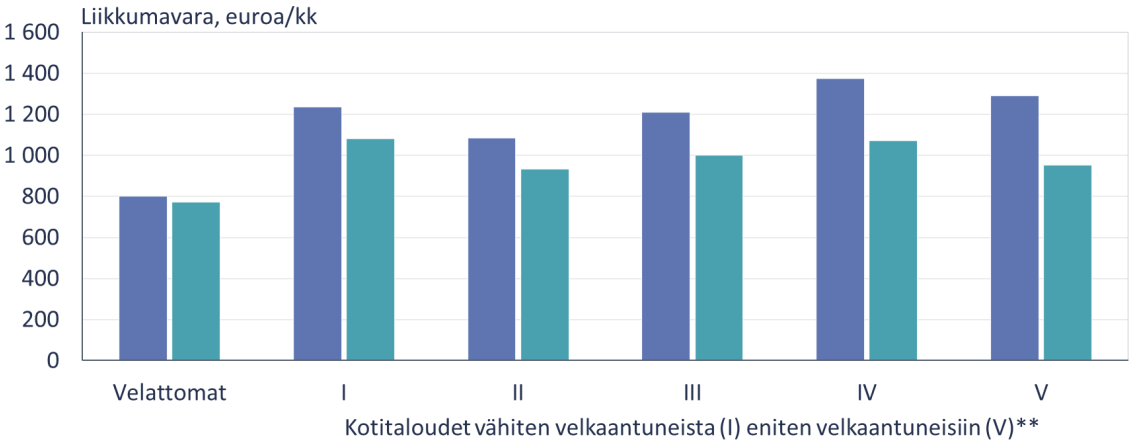
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankki.

Tarkastelemme kunkin kotitalousryhmän arvioitua taloudellista liikkumavaraa vuosina 2021 ja 2023 (kuvio 2). Inflaatio oli vuonna 2021 vasta hieman kiihtynyt (keskimäärin 2,1 % yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin muutoksella mitattuna) ja korot olivat vielä erittäin alhaisia. Esimerkiksi 12 kuukauden euribor oli vuonna 2021 keskimäärin negatiivinen, −0,5 %. Vuonna 2022 inflaatio oli jo 7,2 % ja vuonna 2023 vielä 4,2 %. Markkinakorot nousivat jyrkästi vuosina 2022 ja 2023. 12 kuukauden euribor oli korkeimmillaan syksyllä 2023 noin 4,2 %, ja koko vuonna keskimäärin 3,9 %.

Korkojen ja muiden elinkustannusten nousu vuosina 2021–2023 söi kotitalouksien taloudellista liikkumavaraa laaja-alaisesti, eli kotitalouksille jäi aiempaa vähemmän tuloja välttämättömien menojen jälkeen. Kunkin ryhmän tyypillinen liikkumavara (liikkumavaran mediaani) pieneni. Tulot pysyivät kuitenkin selvästi suurempina kuin pakolliset menot. Esimerkiksi eniten velkaantuneiden ryhmässä (V) kotitaloudelle jäi vuonna 2023 tyypillisesti käyttöön yli 1 200 euroa kuukaudessa, ja velattomienkin ryhmässä liikkumavara oli vain hieman alle 800 euroa.[10]

Kuvio 2.

Taloudellinen liikumavara pienentyi, kun välttämättömät menot kasvoivat

* Mediaani tarkoittaa sitä liikkumavaraa, jota suurempi ja pienempi liikkumavara on kussakin ryhmässä puolella kotitalouksista. Liikkumavarat on laskettu kulutusyksikköä kohti vuoden 2023 hinnoin.
** Kussakin ryhmässä I–V on viidennes (20 %) velkaantuneista kotitalouksista.
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.
© Suomen Pankki 20.5.2026

Kotitalouksien tyypillinen taloudellinen liikkumavara pieneni vuodesta 2021 vuoteen 2023 euromääräisesti ja suhteellisesti eniten ryhmissä IV ja V eli kaikkein velkaantuneimmilla kotitalouksilla. Toisin sanoen mitä suurempi kotitalouden velkaantuneisuus oli, sitä enemmän välttämättömien menojen kasvu kavensi taloudellista liikkumavaraa. Esimerkiksi eniten velkaantuneiden ryhmässä (V) kuukausittainen liikkumavara pieneni noin 340 euroa (26 %). Tämä viittaa siihen, että korkomenojen kasvu suurensi etenkin näiden ryhmien asumismenoja.

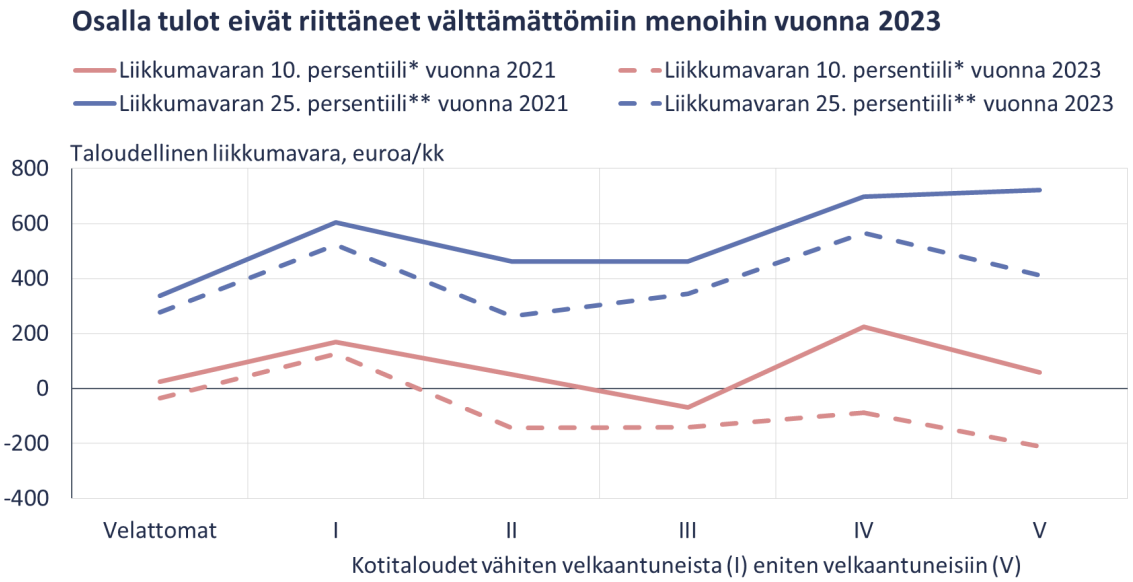
Liikkumavara kiristyi hieman myös velattomien kotitalouksien ryhmässä, mutta muutos oli sekä euroissa että suhteellisesti (−3 %) huomattavasti pienempi kuin velkaantuneiden kotitalouksien ryhmissä. Velattomien kotitalouksien tyypillinen liikkumavara oli jo vuonna 2021 selvästi pienempi kuin velkaantuneilla kotitalouksilla. Tämä johtuu pitkälti siitä, että velattomien ryhmässä on paljon pienituloisia kotitalouksia. Tarkastelemme tulojen merkitystä enemmän jäljempänä (ks. luku *Suuri velkaantuneisuus heikentää hyvätuloisenkin iskunkestävyyttä*).

Osa kotitalouksista on joutunut elämään yli tulojensa

Osalla kotitalouksista oli sekä vuonna 2021 että vuonna 2023 taloudessaan selvästi tiukempaa kuin kotitalouksilla tyypillisesti eli verrattuna taloudellisen liikkumavaran mediaaniin. Tämä käy ilmi, kun järjestämme kotitaloudet niiden liikkumavaran mukaan pienimmästä suurimpaan ja tarkastelemme erityisesti niitä kotitalouksia, joiden liikkumavarat olivat kaikkein pienimpiä kussakin aiemmin muodostetussa velattomien ja velkaantuneiden (I–V) ryhmässä (kuvio 3). Pienimpiä liikkumavaroja kuvaavat kunkin ryhmän 10. ja 25. persentiili, joita pienempi liikkumavara oli 10 ja 25 prosentilla ryhmän kotitalouksista.[11]

Liikkumavaraltaan pienimpien kotitalouksien taloudellinen tilanne heikentyi entisestään vuodesta 2021 vuoteen 2023. Aiempaa useammalla kotitaloudella tulot eivät enää riittäneet kattamaan välttämättömiä menoja, vaan niiden liikkumavara muuttui positiivisesta negatiiviseksi. Vuonna 2023 liikkumavaran 10. persentiili jäi nollan alle sekä velattomien että velkaantuneiden ryhmissä (paitsi vähiten velkaantuneiden ryhmässä I). Toisin sanoen näissä ryhmissä ainakin 10 prosentilla kotitalouksista tulot olivat pienemmät kuin välttämättömät menot. Käytännössä näiden kotitalouksien piti purkaa aiempia säästöjä tai ottaa velkaa rahoittaakseen arkensa.

Kuvio 3.

* 10. persentiili tarkoittaa liikkumavaran tasoa, jonka alapuolelle sijoittuu 10 % kotitalouksista.
** 25. persentiili tarkoittaa liikkumavaran tasoa, jonka alapuolelle sijoittuu 25 % kotitalouksista.
Liikkumavarat on laskettu kulutusyksikköä kohti vuoden 2023 hinnoin.
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.
© Suomen Pankki 20.5.2026

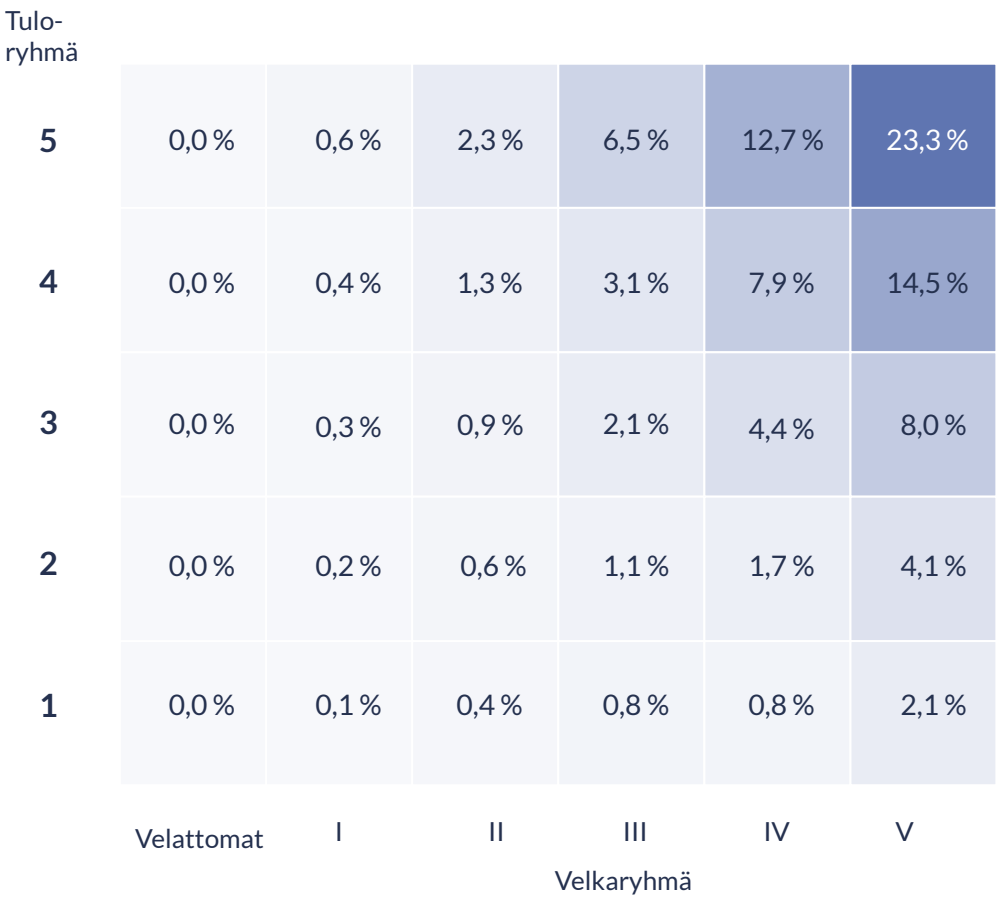
Suuri velkaantuneisuus heikentää hyvätuloisenkin iskunkestävyyttä

Seuraavaksi jaamme kotitaloudet viiteen ryhmään pienituloisimmista (1) suurituloisimpiin (5). Mittaamme tuloja käytettävissä olevilla rahatuloilla eli tuloilla ennen kaikkia muita menoja kuin kotitalouden maksamia lakisääteisiä tulonsiirtoja, kuten veroja ja sosiaaliturvamaksuja. Kussakin tuloryhmässä on viidennes (20 %) kotitalouksista. Lisäksi tarkastelemme jo edellä kuvattuja velkaantuneiden kotitalouksien ryhmiä (I–V) ja velattomia kotitalouksia.

Huomattava osa kotitalouksien yhteenlasketusta velasta on suurituloisimmilla ja tuloihinsa nähden eniten velkaantuneilla kotitalouksilla eli niillä kotitalouksilla, jotka kuuluvat samaan aikaan ryhmiin 5 ja V (kuvio 4). Sen sijaan pienituloisimmilla ja tuloihinsa verrattuna vähiten velkaantuneilla kotitalouksilla (ryhmät 1 ja I) on vain hyvin pieni osa kotitalouksien kokonaisvelasta. Omistusasujia ja asuntovelkaisia on keskimääräistä enemmän suurituloisissa, kun taas pienituloisissa on enemmän vuokralla asuvia.[12]

Kuvio 4.

Huomattava osa kotitalouksien velasta suurituloisimmilla ja velkaantuneimmilla

Kotitaloudet on jaettu vuoden 2023 aineistolla viiteen ryhmään niiden tulojen (ryhmät 1–5) ja velka-tulosuhteen (ryhmät I–V) mukaan siten, että suurituloisimmat ja velkaantuneimmat kotitaloudet ovat ryhmissä 5 ja V.

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

© Suomen Pankki 20.5.2026

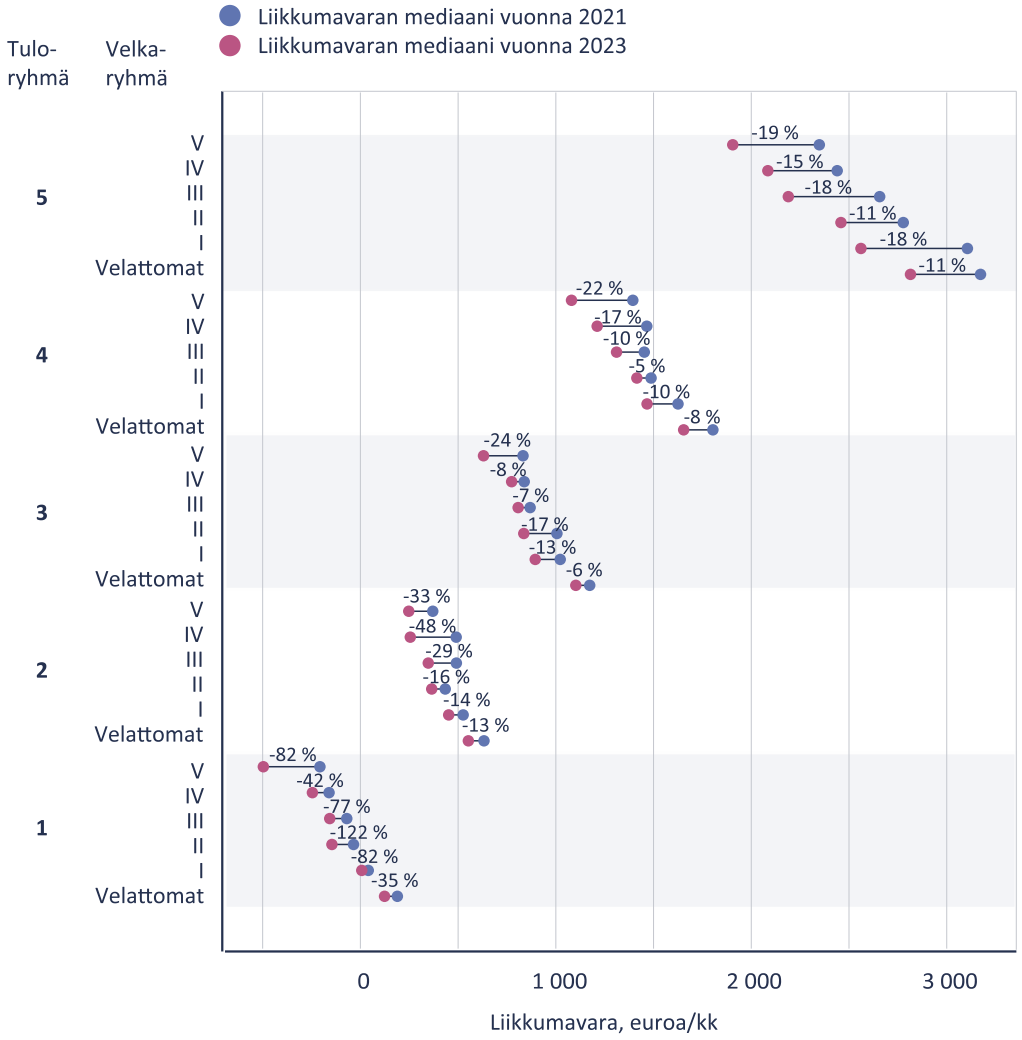
Kaikissa tarkastelluissa ryhmissä kotitalouksien tyypillinen taloudellinen liikkumavara pieneni vuodesta 2021 vuoteen 2023 (kuvio 5)[13]. Mitä suuremmat kotitalouden tulot olivat, sitä enemmän sille tyypillisesti jäi käyttöönsä tuloja välttämättömien menojen jälkeen. Tämä päti sekä kaikissa velkaantuneiden kotitalouksien ryhmissä (I–V) että velattomien ryhmässä. Kotitalouden tulotaso vaikuttaa siis odotetusti siihen, kuinka hyvin se selviytyy välttämättömistä menoista ja onko sillä varaa mahdollisiin taloudellisiin vastoinkäymisiin.[14]

Pelkkä hyvä tulotaso ei kuitenkaan yksin takaa vahvaa riskinkestävyyttä, jos kotitalouden velat ovat suuret suhteessa tuloihin. Kotitalouden suuri velkaantuneisuus kaventaa liikkumavaraa kaikilla tulotasoilla (1–5). Toisin sanoen mitä enemmän kotitaloudella on velkaa suhteessa tuloihin, sitä vähemmän sille tyypillisesti jää käyttöönsä tuloja välttämättömien menojen jälkeen kaikissa tuloryhmissä.[15]

Erityisesti suurituloisimpien ryhmässä (5) tyypillisessä liikkumavarassa on selvä ero vähän (I) ja runsaasti velkaantuneiden (V) kotitalouksien välillä. Suurituloisilla, vähän velkaantuneilla kotitalouksilla on runsaasti taloudellista liikkumavaraa, kun taas vastaavan tulotason kotitalouksilla, joilla on enemmän velkaa, liikkumavara on selvästi pienempi. Suuri velkataakka sitoo siis merkittävän osan tuloista velanhoitoon, mikä heikentää kotitalouden kykyä sopeutua menojen kasvuun tai tulojen heilahteluihin – myös silloin, kun tulotaso on korkea.

Kuvio 5.

Velkaantuneisuus pienentää taloudellista liikkumavaraa kaikilla tulotasoilla

Kotitaloudet on jaettu viiteen ryhmään niiden tulojen (ryhmät 1–5) ja velka-tulosuhteen (ryhmät I–V) mukaan siten, että suurituloisimmat ja velkaantuneimmat kotitaloudet ovat ryhmissä 5 ja V. Kunkin kotitalouden liikkumavara on laskettu kulutusyksikköä kohti vuoden 2023 hinnoin.

Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.

© Suomen Pankki 20.5.2026

Kotitalouksien kokemat vaikeudet toimeentulossa yleistyivät

Monen kotitalouden näkemys omasta taloudellisesta tilanteestaan synkkeni nopean inflaation ja korkojen nousun aikana. Tämä käy ilmi Tilastokeskuksen kotitalouksille tekemien haastatteluiden

vastauksista.

Vuonna 2023 aiempaa useammalla kotitaloudella oli oman kokemuksensa mukaan ollut vaikeuksia tulla tuloillaan toimeen eli kattaa niillä tavanomaiset *todelliset* menonsa.[16] Vuonna 2023 lähes joka kymmenes kotitalous oli kokenut vaikeuksia, kun vuonna 2021 vaikeuksia oli runsaalla 7 prosentilla. Vaikeuksien lisääntyminen käy yksiin sen kanssa, että samaan aikaan kotitalouksien taloudellinen liikkumavara kaventui suhteessa *arvioituihin välttämättömiin* menoihin (ks. tarkemmin edellä). Koetut vaikeudet olivat yleisempiä pieni- kuin suurituloisilla[17], mikä puolestaan on yhteneväistä sen kanssa, että suurituloisilla oli taloudessaan selvästi enemmän liikkumavaraa kuin pienituloisilla.

Toimeentulovaikeuksien yleisyyttä voidaan tarkastella myös sen mukaan, onko kotitaloudella velkaa ja minkä tyyppistä velka on (kuvio 6). Vaikeuksia kokeneiden kotitalouksien osuus kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2023 etenkin niiden kotitalouksien keskuudessa, joilla oli velkaa. Vuonna 2023 vaikeudet olivat keskimääräistä yleisempiä kotitalouksilla, joilla ei ollut omaan asuntoon otettua lainaa mutta joilla oli muunlaista velkaa. Näistä kotitalouksista vaikeuksia oli runsaalla 14 prosentilla vuonna 2023. Asuntovelallisilla vaikeuksia oli sen sijaan hieman vähemmän kuin kotitalouksilla keskimäärin.

Kuvio 6.

Aiempaa useammalla kotitaloudella ollut vaikeuksia tulla toimeen tuloillaan

* Kotitaloudella on ollut oman kokemuksensa mukaan suuria vaikeuksia tai vaikeuksia (pois lukien pienet vaikeudet) kattaa tuloillaan tavanomaiset menonsa. ** Asuntovelka tarkoittaa tässä oman asunnon lainaa.
Lähteet: Tilastokeskus ja Suomen Pankin laskelmat.
© Suomen Pankki 20.5.2026

Kotitalouksien hyvä riskinkestävyys on tarpeen edelleen

Suomen talouden näkymät ovat synkentyneet kevään 2026 aikana. Inflaation ennustetaan kiihtyvän euroalueella energian ja raaka-aineiden kallistumisen vuoksi, ja sen takia euriborkorot ovat jo nousseet viime kuukausina. Epävarmuus talouden näkymistä on kasvanut entisestään, ja kuluttajien luottamus talouteen on pysynyt pitkään heikkona. Kulutuskysyntä ja uusien asuntojen kauppa ovat laimeita, mikä hidastaa talouden virkoamista vaisuista vuosista. Osalla kotitalouksista oman talouden tilanne on voinut heikentyä verrattuna tämän artikkelin laskelmiin. Korkotaso on alhaisempi kuin vuonna 2023, mutta työttömyys on lisääntynyt selvästi.

Kotitalouksien on vaikea tinkiä asumiseen, velanhoitoon ja muuhun päivittäiseen kulutukseen liittyvistä välttämättömistä menoista. Sen sijaan muuta, vähemmän pakollista kulutusta kotitaloudet saattavat voida ja haluta supistaa taloudellisesti vaikeina ja epävarmoina aikoina (ja vastaavasti kasvattaa suotuisina aikoina). Viime aikoina kotitaloudet ovatkin säästäneet tuloistaan suuremman osan kuin tavallisesti, mikä voi johtua esimerkiksi varallisuuden arvonlaskusta, aiempaa korkeammista koroista ja julkisen talouden vaikeuksista.[18]

Kotitaloudet, joilla on negatiivinen tai hyvin pieni taloudellinen liikkumavara, kuuluvat enimmäkseen pienituloisimpiin kotitalouksiin. Näiden kotitalouksien osallistuminen kulutukseen ja mahdollisuudet supistaa tai kasvattaa kulutusmenojaan ovat rajalliset. Osalla velat ovat suuret suhteessa tuloihin, mutta velkojen osuus kotitalouksien kokonaisvelasta on hyvin pieni.

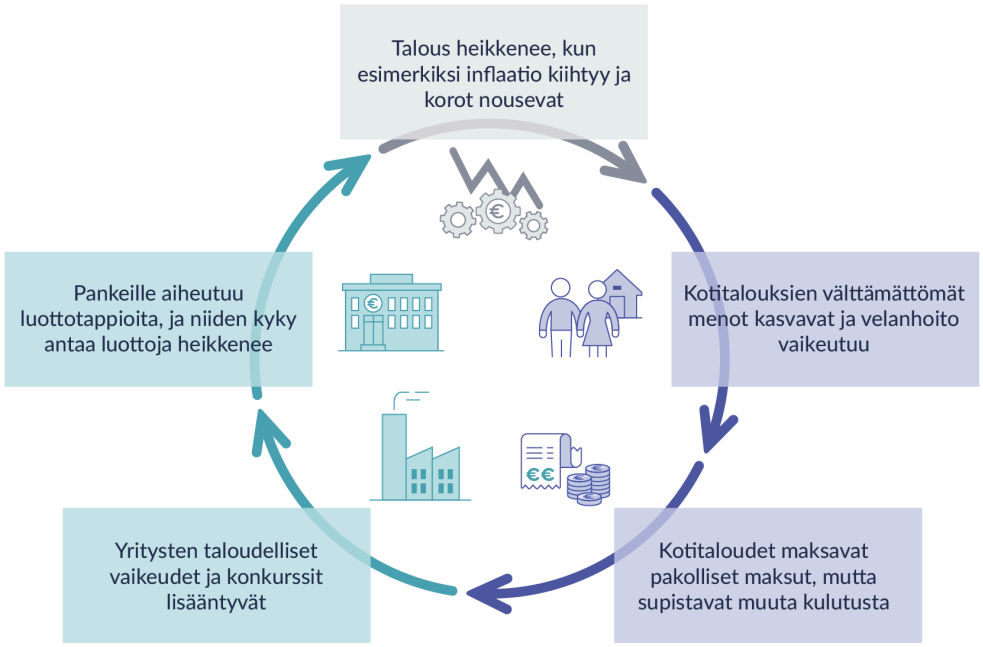
Suurituloisilla on taloudessaan tyypillisesti liikkumavaraa silloinkin, kun niillä on runsaasti velkaa. Näillä kotitalouksilla on suuri osa kotitalouksien kokonaisvelasta, ja niiden kulutus- ja säästämispäätöksillä, lainanotolla ja velanhoidolla on suuri merkitys talouden, pankkitoiminnan ja siten rahoitusjärjestelmän vakauden kannalta.

Kulutuksen laajamittaisella supistumisella on pahimmillaan kauaskantoisia vaikutuksia talouteen (kuvio 7). Kun monet kotitaloudet vähentävät kulutusta, se heikentää yritysten tuotteiden ja palveluiden kysyntää ja mahdollisuuksia työllistää. Työttömyyden ja sen uhkan kasvu vähentää entisestään kotitalouksien mahdollisuuksia ja halua kuluttaa, ja työttömyysturvamenot rasittavat julkista taloutta. Myös asuntojen kysyntä vähenee laskusuhdanteessa, mikä vaikeuttaa rakennus- ja kiinteistöalan tilannetta.

Kotitalouksien ja kotimaisesta kysynnästä riippuvaisten yritysten vakavat ja pitkäkestoiset maksuvaikeudet voisivat kasvattaa myös hoitamattomien lainojen määrää ja osuutta luottokannasta. Jos sen vuoksi pankkien ja muiden luotonantajien tappiot lainoista kotitalouksille ja yrityksille kasvaisivat merkittävästi, se heikentäisi luotonantajien kannattavuutta, vakavaraisuutta ja mahdollisuuksia myöntää uusia lainoja talouskasvun tueksi.

Kuvio 7.

Riskien toteutuessa uhkana talouden negatiivinen kierre

© Suomen Pankki

On tärkeää huolehtia, että kotitaloudet eivät velkaannu liikaa verrattuna niiden kykyyn suoriutua lainoista ja ylläpitää tavanomaista kulutusta. Kotitalouksien haavoittuvuus ei määräydy yksinomaan velkojen tai tulojen perusteella, vaan on olennaista tarkastella niitä yhdessä. Suuret velat voivat heikentää kotitalouden riskinkestävyyttä merkittävästi silloinkin, kun tulot ovat suuret. Toisaalta enintään kohtuullinen velkataakka jättää pienituloisellekin varaa sopeutua mahdollisiin vastoinkäymisiin.

Suuret ja pitkäaikaiset lainat pienentyvät hitaasti, minkä vuoksi monet velalliset ovat pitkään hyvin alttiita paitsi korkojen nousulle myös muille taloudellisille riskeille. Esimerkiksi asuntojen hintojen lasku tai luotonannon ehtojen tiukentuminen voivat iskeä erityisesti sellaisiin kotitalouksiin, joilla on runsaasti velkaa suhteessa tuloihin tai lainan vakuutena olevan asunnon arvoon. Tällöin myös hyvätuloisten kotitalouksien taloudelliset puskurit ja lainansaanti voivat kiristyä aiemmasta.

Rahoitusvakaudesta vastaavat viranomaiset ovat pitäneet suomalaisten kotitalouksien historiallisesti ja kansainvälisesti suurta velkaantuneisuutta yhtenä keskeisenä rahoitusjärjestelmän haavoittuvuutena, joka voi voimistaa haitallisesti talouden ja asuntomarkkinoiden suhdannevaihteluita ja kasvattaa siitä aiheutuvia riskejä. Riskejä on pyritty

lievittämään suosituksilla ja lakisääteisillä vaatimuksilla, jotka rajoittavat uusien asuntolainojen enimmäiskokoa (ks. *Makrovakauspolitiikkaa on uudistettava, ei purettava*). Luotonannon hyvistä käytännöistä on tärkeää pitää jatkossakin kiinni.

Viitteet

1. Johanna Honkanen ja Hanna Putkuri tarkastelivat asuntolainojen ominaisuuksia ja asuntovelallisten velkarasitusta kattavammin analyysissa Asuntovelalliset ovat kestäneet lainojensa korkoriskin – Euro & talous (2025). ↑
2. Laina katsotaan hoitamattomaksi, kun maksu on yli 90 päivää myöhässä tai luotonantajalla on syytä arvioida, että velallinen ei suoriudu maksuistaan. ↑
3. Ks. Petri Mäki-Fräntin ja Aino Silvon analyysit Hintojen ja korkojen nousu vei osan kotitalouksista vaikeuksiin – Euro & talous (2026) ja Säästöt auttavat kotitalouksia selviämään korkojen noususta – Euro & talous (2023). ↑
4. Taloudellinen liikkumavara kuvastaa sitä, onko kotitaloudelle jäänyt välttämättömien menojen jälkeen tuloja, jotka se on voinut kuluttaa tai säästää. Liikkumavara ei kuitenkaan kuvaa säästämistä samalla tavalla kuin kansantalouden tilinpito, jossa säästöä ovat käytettävissä olevat tulot todellisten kulutusmenojen jälkeen. Tilinpidossa säästöä ovat kaikki menot, jotka ovat velkojen takaisinmaksua tai varojen hankintaa. Esimerkiksi asuntolainojen lyhennykset katsotaan tällöin säästöksi, koska ne vähentävät asuntovelkaa ja kerryttävät nettomääräistä asuntovarallisuutta. Sen sijaan korkomenot ovat tilinpidossa kulutusta. ↑
5. Petri Mäki-Fränti (yhdessä muiden kanssa) on tarkastellut kotitalouksien taloudellista liikkumavaraa lukuisissa aiemmissa Suomen Pankin julkaisuissa. Tässä artikkelissa liikkumavara on laskettu osittain hieman eri tavalla kuin aiemmissa artikkeleissa, joten kaikki tulokset eivät ole suoraan verrattavissa. Ks. aiemmista tuloksista tarkemmin Hintojen ja korkojen nousu vei osan kotitalouksista vaikeuksiin (2026), Säästöt auttavat kotitalouksia selviämään korkojen noususta (2023), Voimakkaasti velkaantuneiden taloudellinen tilanne vaihtelee Suomessa (2021), Suomi harmaantuu – heikkeneekö rahapolitiikan teho? (2015), Kotitalouksien velkaantuminen ja taloudellinen liikkumavara (2014), Kotitalouksien taloudellinen liikkumavara Suomessa (2011). ↑
6. Käytämme OECD:n ns. muunnettua kulutusyksikköasteikkoa, jossa kotitalouden ensimmäinen aikuinen saa painon 1, muut yli 13-vuotiaat saavat painon 0,5 ja 0–13-vuotiaat lapset saavat painon 0,3. ↑
7. Aineisto on otos kotitalouksista. Tulokset yleistetään koskemaan koko väestöä käyttämällä painokertoimia. ↑
8. Ks. tarkemmin Kohtuullisen minimin viitebudjetit, Kuluttajatutkimuskeskus, Helsingin yliopisto. Käytämme vuosien 2018 ja 2023 viitebudjetteja 11 erilaiselle aikuisista koostuvalle kotitaloudelle. Lapsista koituvan viitebudjettitarpeen arvioimme lasten lukumäärän ja iän perusteella. ↑
9. Aineistossa ei ole tietoa kotitalouksien taloyhtiölainojen määrästä, joten ne eivät sisälly velkoihin eivätkä velka-tulosuhteeseen. Taloyhtiölainoihin liittyvät pääomavastikkeet ovat ↑

kuitenkin mukana asumismenoissa. Ks. tarkemmin *Miten kotitalouden taloudellinen liikkumavara lasketaan?*.

10. Arvioidut liikkumavarat voivat olla osittain todellista suurempia muun muassa siksi, että kaikista veloista ja niiden velanhoitomenoista ei ole tietoa aineistossa. Lisäksi osalla kotitalouksista todelliset kulutusmenot voivat olla huomattavasti suuremmat kuin arvioidut vähimmäismenot. ↑
11. Tarkastelimme edellä taloudellisen liikkumavaran mediaania, joka on toisin ilmaistuna 50. persentiili. ↑
12. Ks. tarkemmin Säästöt auttavat kotitalouksia selviämään korkojen noususta – Euro & talous (2023). ↑
13. Kuvion 5 muutosprosentit ovat symmetrisiä keskipiste- eli kaarimuutoksia niissä tapauksissa, joissa yksinkertainen prosenttimuutos on huonosti määritelty. Tämä tarkoittaa esimerkiksi tilanteita, joissa muutosprosentti on laskettu negatiivisista luvuista. ↑
14. Toisaalta näiden kotitalouksien todelliset kulutusmenot saattavat tavallisesti olla jonkin verran suuremmat kuin laskelmassa arvioidut vähimmäismenot. ↑
15. Petri Mäki-Frängin analyysissä kotitalouksien taloudellinen liikkumavara oli vuosina 2009–2012 pienin niillä kotitalouksilla, joilla velat suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin olivat yli 500 %. Ks. lisää Kotitalouksien velkaantuminen ja taloudellinen liikkumavara, BoF Online 7/2014. ↑
16. Vaikeudet tulla toimeen tarkoittavat tässä sitä, että kotitaloudella on oman kokemuksensa mukaan ollut ”suuria vaikeuksia” tai ”vaikeuksia” (ei ”pieniä vaikeuksia”) kattaa tavanomaiset menonsa, kun otetaan huomioon kotitalouden kaikki tulot. ↑
17. Ks. toimeentulovaikeuksista tuloryhmittäin tarkemmin Hintojen ja korkojen nousu vei osan kotitalouksista vaikeuksiin – Euro & talous (2026). Artikkelissa Petri Mäki-Fränti ja Aino Silvo tarkastelivat kaikkiaan viittä eri subjektiivista mittaria kotitalouksien taloudellisesta tilanteesta vuosina 2019 ja 2023. ↑
18. Ks. Markku Lehmuksen, Juho Pitkärannan ja Lauri Vilmin analyysi Miksi euroalueen kotitaloudet säästävät tavallista enemmän? – Euro & talous (2026). ↑

Asiasanat

hinnat, korot, kotitaloudet, lainat, rahoitusvakaus, velkaantuminen